

מתקן של פסח ? כשהלב היהודי

זהו סיפור מופלא על שוחט מהעיר קרים, שחרף עשרות שנות סירוב והשפלות לא ויתר מעולם על בניית מקווה כשרה וראויה. במסע נחוש ומרגש הוא הצליח לגעת בליבו של יהודי מומר, שהיה זה שבזכותו קם המקווה בעיר.

חייבים לבנות מקווה

לאחרונה נדפס באנגלית ספר זכרונות של חסיד חב"ד בשם פיניע בער גולדנשטיין ששימש כשוחט בקרים שברוסיה יותר מ 30 שנה, משנת 1881 עד 1912 לערך.

מאז שהשוחט בא לקרים, כאב לו מאוד שאין בעירו מקווה ראוי לשמו. המקווה היה בנוי לפי השיטה הישנה ? היה צריך לרדת שלושים מדרגות אל מי הבאר, והבניין עצמו היה ישן ומט ליפול. וכתוצאה מכך, נשות הקהילה חדלו מלבוא למקווה.

הדבר הטריד אותו מאוד. הוא התלונן בפני הגבאים ומנהיגי הקהילה שצריך לתקן את המקווה או לבנות במקומו חדש, אך לא הצליח לשכנע איש. ובינתיים, הקהילה היהודית התחילה לבנות גימנסיה. אדם אחד תרם מגרש, ועוד 800 רובל במזומן. בעקבותיו, תרמו גם אחרים.

הוא פנה שוב וביקש תרומה לתיקון המקווה, אך הם ענו שאינם יכולים לתרום כעת ? וכשיסיימו לבנות את הגימנסיה, יבנו גם מקווה חדש. כשהושלמה הגימנסיה, הם טענו שיש להם חובות לשלם, ולאחר מכן יבנו את המקווה. וכך הדבר נסחב שנים.

יום אחד הוא שמע שהבית הצמוד לבית הכנסת, שבחצרו יש בור מים גדול ועמוק, עומד למכירה. השוחט חשב שהנה זהו בדיוק הבית שמתאים לצרכים של מקווה, וזוהי ההזדמנות לבנות את המקווה המיוחל. הוא מיהר אל הגבאים והציע לקנות את הבית לצורך זה. אבל הם מצאו את כל התירוצים מדוע הם לא יכולים לקנות את הבית, בסוף הם אמרו לו: "קנה אתה את הבית! ואם תצליח ? נחזיר לך".

ואכן זה מה שהוא עשה. הוא קנה את הבית ב 1000 רובל ואז החליט לצאת למסע התרמה בערים הסמוכות כדי לגייס כסף לבניית המקווה. בפועל הוא גייס עשרה רובל. ואז הוא הבין שהרעיון הזה לא יעיל.

השפלה בבית העשיר

כעבור זמן הוא מצא עשיר בשם נוטע קיזלשטיין ² תושב העיר הסמוכה. זה היה יהודי שהתנצר. הוא סיפר על כך למנהיגי הקהילה והם פרצו בצחוק: "מה? אליו אתה רוצה ללכת? ועוד לסחוב אותנו איתך? הוא לא יעזור לך. לך לבד ותראה מה הוא שווה באמת!".

אותו קיזלשטיין היה בן למשפחה מכובדת, שהיו פזורים בערים רבות בקרים ³ אבל באותה עיר שבה גר השוחט ושם הוא רצה לבנות את המקווה חיה המשפחה הגרעינית שלו, אחיו ואחיותיו היו מהנכבדים והמשפיעים בקהילה. הוא היה יהודי מומר וחי עם אשתו שגם היא מומרת. משפחתו בוש בו מאוד.

שנים רבות לפני כן קיזלשטיין ביקש לתרום ספר תורה לבית הכנסת בעיר. אחיו הבכור היה הרב, ואחיינו היה הגבאי ⁴ והוא חשב שבוודאי לא יסרבו לו. נערכה ישיבה בנושא, השוחט טען שאסור לדחות אותו! להיפך ⁵ צריך לקרבו ליהדות. עם לבו נמשך לעשות דבר טוב, עלינו לקרבו. אבל משפחתו אסרה על הקהילה לקבל את הספר תורה. הם זעמו על הבושות שהוא גרם למשפחה.

קיזלשטיין פנה לקהילה מעיר סמוכה. שם, הרב היה בעל השדי חמד והוא פסק שיקבלו את ספר התורה, ובתנאי שיטבול במקווה. קיזלשטיין הבטיח, ומאז התחיל להתבלט בתרומותיו לקהילות רבות. רק לעיר מולדתו, בגלל שלא הסכימו לקבל את הספר תורה, הוא לא תרם כלום.

עברו עשרים ושלוש שנים. אחיו מתו ⁶ וגם מתנגדיו. עם הזמן נרגעו הרוחות, וכל המעשה נשכח. ואז השוחט נזכר באותו קיזלשטיין. הוא בירר עליו, ואמרו לו שהוא קמצן, ומגרש את העניים מביתו. אבל אם תופסים אותו ברגע הנכון הוא גם יכול לעשות טובה. השוחט החליט לנסוע אליו. הוא צירף אליו בנו וחתנו והם הלכו לביתו. לאחר שצלצלו בפעמון זמן רב פתחו להם את הדלת.

כשהם נכנסו לביתו הוא קרא לעברם: "אצלי אין אורחים!". השוחט עמד על המפתן ואמר 'אני מביא דרישת שלום מקרובך בעיר'. הוא צעק למשרת: "סגור את הדלת! אל תכניס אותם! אני לא מקבל אורחים! תסתלקו כולכם!". למחרת כל העיר ידעה על ההשפלה שהשפיל קיזלשטיין את השוחט שבא רק לבקש תרומה למקווה, ולא רק שלא נתן כלום, אלא גם גירש אותם בביזיון.

השוחט לא מתייאש

אבל השוחט לא נשבר. ליבו אמר לו שבסוף הוא יצליח להשפיע עליו, רק שצריך סבלנות ועמל. הוא החליט למחול על כבודו ולחזור שוב אל קיזלשטיין, ולו רק לשם המצווה. זה לא קל לשכנע אדם כזה לשוב למוטב ולזכות במצווה כזו. הוא התפלל לה' שלא ימנע מקיזלשטיין לקיים את המצווה הגדולה של בניית מקווה.

הוא שוב הלך אל קיזלשטיין ודפק על דלתו. יצא המשרת ושאל לרצונו, הוא ענה: "אני השוחט ואני צריך לדבר עם קיזלשטיין עצמו". המשרת נכנס פנימה ואחרי זמן קצר קיזלשטיין יצא ושאל: "מה אתה רוצה ממני? למה אתה מטריד אותי עם מכתביך וביקוריך? אתה מטריד אותי לחינם! לא תועיל פה כלום! עזוב אותי במנוחה!"

הוא השיב: "רגע, מר קיזלשטיין, אל תתרגז. לא באתי להטרידך, חלילה. אינני בא לעסקים. רק לרצות להכירך. הרי אני השוחט ממולדתך יותר משלושים שנה. אני מכיר את כל משפחתך יותר טוב ממך. הרבה שמעתי עליך, אך מעולם לא נפגשנו. אז רציתי לראותך ולהציג את עצמי". הוא הביט בו במבט קר ואמר: "אם כך, בוא לסלון, נשב יחד".

השוחט אמר: "יש לנו זמן לשבת כל עוד תאפשר, כי כבר איני בתפקידי. עזבתי את משרתי, כי אני עולה לארץ ישראל. יש לי ילדים בעיר שאתה גר בה, ובאתי להיפרד מהם. וניצלתי את ההזדמנות לפגוש אותך אף ש²" הוא לא הספיק להשלים את דבריו וקיזלשטיין קטע אותו: "אף שגירשתי אותך". "נכון, אף שגירשתי אותי מביתך, רציתי להראות לך שיהודים אינם נוטרים טינה על שטויות כאלה. יודעים אנחנו שאין אדם שליט בעצמו, וכל מה שקורה ² זה בהשגחה פרטית. כך נגזר להיות, ואתה אינך אשם. כך היה צריך להיות. השוחט סיפר לו על הוריו ובני משפחתו הוא סיפר לו גם על כך שהוא נוסע לארץ ישראל ובכלל היתה להם שיחה מאוד נעימה שבסופה קיזלשטיין אמר לשוחט, "אני מבקש ממך לבוא לעיתים קרובות יותר, נעים לי לבלות את זמני איתך".

בשלב הזה הוא נפרד ממנו, למרות שעדיין לא הציג את בקשתו ולא ידע כיצד יגיב לה. אך בינתיים, הוא יצא מרוצה מכך שהיתה להם שיחה מוצלחת.

שבוע מאוחר יותר השוחט חזר אליו שוב והוא קיבל אותו בחום. השיחה ביניהם הייתה על סיפור חייו. הכל התחיל מכך שהוא התאהב באישה יהודייה שהתנצרה, והיא לא הסכימה להינשא לו אלא אם יעשה זאת גם הוא. מכיוון שהוא לא שמר מצוות מאז שעזב את הבית בגיל 15, התנצרותו לא הייתה בעיה עבורו כלל. כשאשתו מתה ונקברה בבית הקברות הנוצרי. החוויה הזאת עוררה בו פחד שיקבר שם בעצמו, ואז הוא הרגיש את הצער הגדול ביותר על התנצרותו. כתוצאה מכך הוא התחיל לחפש דרך לחזור ליהדות.

חמישים-ושבע שנים הוא חי כנוצרי עד שהממשלה שינתה את החוק שמי שהתנצר יכול לחזור ליהדות. הוא הגיש בקשה לקבלת אישור לחזור לדת והשקיע סכום נכבד ומאמץ רב עד שזכה לאישור, ואז הוא חזר ליהדות בגלוי. עם זאת, הוא נשאר כועס על בני עירו ועוד יותר על בני משפחתו, משום שהם לא רצו לקבל את ספר התורה שרצה לתרום. מאז הוא לא רצה לשמוע מהם והתרחק מהם כפי שהם התרחקו ממנו. כשדיבר על כך הוא היה נסער מאוד, עד שהשוחט נאלץ להפסיק אותו ולשנות נושא. גם הפעם, השוחט לא הציג את בקשתו, והשאיר אותה להזדמנות אחרת.

הלב התעורר מחדש

בביקור הבא, הוא בא אליו במוצאי שבת ונשאר אצלו עד אחרי חצות. ואז הוא מצא את הזמן המתאים להעלות את הנושא שרצה לשוחח איתו עליו. הוא הסביר לו שנכון שהוא חושב שהמשפחה עשתה לו עוול, אבל אחרי הכל, המשפחה סבלה הרבה בגללו. לכן היה ראוי לדאוג למשפחתו, כדי שכולם יראו ויאמינו שהוא כעת באמת יהודי שחזר בתשובה ומשתדל לקיים מצוות ונותן תרומות גדולות. לפיכך, הוא צריך לדאוג לבנות מקווה חדשה בעיר הולדתו, שתכבד את הוריו ובני משפחתו, שסבלו מאוד בגללו כשהם היו בחיים.

הוא שתק למשמע דבריו. השוחט שאל, "ר' נוטע, האם הרעיון שלי טוב?". הוא ענה, "כן, הרעיון שלך טוב, אבל אני צריך להחליט אם אני רוצה לעשות את זה". השוחט אמר: "לי מספיק שאתה חושב על זה, אבל מתי אוכל לחזור אליך לתשובה?". העשיר השיב "בעוד שלושה ימים". הם נפרדו בנעימות.

שלושה ימים לאחר מכן, הוא חזר אליו. וזו הייתה תשובתו: "כן! אני אקנה ממך את הבית שרכשת כדי שישמש כמקווה חדש ואעביר את הבית לקהילה כדי לבנות אותו כמקווה בכספם, מאחר שהבית והמגרש לא יעלו להם דבר".

כל העיר רעשה מההישג של השוחט. הרב, הגבאי, כולם היו מופתעים. "איך הצלחת להביא אותו לעשות את זה? הם שאלו.

באותו ערב, הוא ביקר בביתו של קיזלשטיין ומצא אותו שמח מאוד על מה שעשה ביום הזה. הוא שאל אותו, "האם עשיתי מצווה היום?". השוחט ענה: "מצווה גדולה! אבל ר' נוטע, עדיין לא סיימת את המצווה". העשיר הגיב: "אני אעשה כמו שאמרת! אני אוהב אותך כמו את אבי!", ואז הוא חיבק ונישק אותו והם הפכו לחברים טובים.

באותם ימים השוחט היה צריך לנסוע לארץ ישראל. לא הייתה לו ברירה, כי אם היה דוחה את הנסיעה ביום אחד הוא היה מפספס את הספינה והדרכון שלו היה פג תוקפו. אבל היה לו מספיק זמן לוודא שההנהגה הרוחנית של הקהילה תסיים את כל הדברים לפי רצונו. הנסיעה שלו לארץ ישראל עשתה על קיזלשטיין רושם חזק. בהמשך קיזלשטיין שלח לו מכתב לארץ ישראל ובו הוא ציין שאת הבית הוא העביר לקהילה היהודית והם בונים בו מקווה. השוחט השיב לו במכתב תודה, וגם תיאר לו את החיים בארץ. משום מה הוא לא קיבל מכתב בחזרה, ואז נודע לו שהוא נפטר.

כך הסתיים סיפור חייו של ר' נוטע-נתן קיזלשטיין, ז"ל. בהמשך הוא קיבל מכתב מהקהילה היהודית בקרים בו הם הודו לו על כל מאמציו ותיארו לו שכל מה שנעשה בוצע כפי רצונו.

היום זה "אחרון של פסח". הבעש"ט נהג לערוך לקראת צאת היום את 'סעודת משיח' "משום שביום זה מאיר גילוי הארת המשיח", ולכן עורכים סעודה לכבודו. הימים הראשונים של פסח מוקדשים בעיקר לזיכרון של יציאת מצרים ואילו הימים האחרונים, ובפרט אחרון של פסח, מוקדשים להכנה לביאת המשיח. הרבי הנהיג בסעודה הזאת לשתות ארבע כוסות של יין. זוהי התוועדות חסידית שבה מתכוננים לביאת המשיח מתוך שמחה וריקודים, וזוהי מסיבת הסיום הטובה ביותר לחג הפסח!

(.The Shochet Vol 2. P 572)